

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi
Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis
Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio
Decalogi Duabus distincta partibus**

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

An liceat aliquid plus accipere ob promissionem, quam alteri quis facit non
repetendi pecuniam mutuatam intra certum tempus, paragraph. 5.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

alius tertius pro hoc onere aliquid exigere valet, cur non valeat ipse idem mutuans, qui certe non sit deterioris conditionis ex eo, quod mutuet h?

g. c. Naviganti de usuris. h. l. Molin.
d. 318.

§. V.

An liceat aliquid plus accipere, ob promissionem, quam alteri quis facit, non repetendi pecuniam mutuatam intra certum tempus?

Communior sententia **a** habet, nequaquam licere. Immo non nemo addit, contrariam esse novam, inauditam, periculosam in fide, & aperientem viam usuris. Rationes hujus sententiae sunt variae, à varijs doctoribus excogitatæ, quas, nè bis repetam, mox cum carumdem solutionibus subdam.

a. Molin. d. 308. n. 10. Less. dub. 14. Sal. tr. de usur. du. 9. n. 12. Arag. 2. 2. q. nu. 38. ar. 1. Delugo r. 2. de just. d. 25. sec. 3. nu. 17. contrariam falsificam vocans, Dicastill. lib. 2. de just. tr. 10. d. 2.

2. Alia non ignobilium **b** authorum sententia (quam Lessius, licet contrarius ait, posse alicui videri non improbabilem, sed tamen mercatoribus tam laxas habenas non esse dandas) docet, utique licere. Ratio potissima (nam alias vide apud Lessium) est, quia non potest negari, promissionem non repetendi, per annum v. g. esse novum onus, novamque obligationem pretio estimabilem, ut mox clarius patet n. 11. quare, quod pro ea accipitur, non accipitur ex vi mutui, sed vi talis novi onoris.

b Ledesma p. 2. tr. 8. c. 35. concl. 4. dicens, idem doceri à discipulis S. Tho. apud Dia. p. 5. tr. 13. ref. 5. & p. 1. tr. 8. ref. 48. Medina apud Less. l. c. Castellin. apud Delug. l. c. 10. Medina apud Less. l. c. quibus adde Trull. hanc vocans probabilem, licet ipse contrariam sequatur t. 2. in Decal. lib. 7. c. 19. du. 12. apud Dian. p. 3. tr. 7. ref. 43. & p. 3. tr. 5. ref. 92. citans Tannherum.

3. Confirmari primò potest, quia omnes cum Molina concedunt, te posse quid exigere pro promissione, qua te obliges, intra annum mutuare quid, vel vendere, quandocumque quis voluerit, quia id verè est onus pretio estimabile. Sed idem est, promittere non repetere intra annum, quod mutuatum est; simile enim est utrumque onus, ergo &c.

4. Confirmari secundò potest, quia debitum maturandum post annum posse nunc extingui, dato aliquo prelio creditori à debitore, superius cum doctis authoribus concessimus **c**; idque, etiam si aliis titulis non appareat, nisi quia præsens pecunia plus valeret quam futura, non quidem in se (tanti enim in se valet aureus hodie, quanti post annum) sed ratione annexorum, quia in anno timeri semper rationabiliter possunt pericula, esto, nunc prorsus nulla prævideatur, ut ibidem explicuimus: jam infero: ergo pecunia mea præsens, quam tibi mutuam do; plus valebit propter similia connexa, quam tua, quæ futuro tempore à te solvetur.

c Cum Fag. Reb. aliisque sup. c 7. § 8. num. 2.

5. Caramuel d plerumque benignus, & interdum debito magis, hic scrupulum

Ium iniicit; ait enim, eum, qui certo n^e inopinatus adsit casus, quo ea pecunia ego indigeam, vel indigeat amicus meus, cum interim mutuatarius certo sciat, se in omni supervenienti casu, sine formidine per annum uti posse pecunia mea, quam non repetere promisi; cur esse id pretio estimabile non sit judicandum?

f Silvestr. v. usior. 1. qu. 36. & 37. g apud Dianam p. 7. tr. 9. ref. 71. & deinceps Barthol. à S. Fausto in spec. Conf. d. 12. q. 55.

7. Evidenter video, hanc sententiam usurpæ periculo subesse, & insuper esse difficile, statuere, quantum possis pro hac promissione requirere, quod jam mox num. 17. quæremus; tamen, an sit probabilis, tum propter ejus autores, tum propter rationes jamjam allatas, & solutiones contrariarum mox afferendas, ultima sit apud sapientem lectorum aqua sententia.

d Caram. lib. 2. theol. mor. d. 14. num. 802 vide etiam num. 765. e id. nu. 766. ee ut ipsem et insinuat dicto n. 802.

6. Confirmari potest tertio: quærunt aliqui, an possim licet mutuare v. g. centum Petro, ea lege, ut si ego vivam usque ad annos decem, ipse mihi lucrum, praetextu, quod non ex vi anno decimo reddat ducenta, id est, tui, sed ex vi promissionis exigatur, forte, & alia centum, quasi decem pro. Responderi potest, negando sequentibus annis: si vero decimum annum lam, ut mox nu. 11. clarius explicabo, non attingam, nihil prorsus, n^e sor-

9. Secunda ratio, quia sic pro longem quidem reddat? & licet nonnemo giore tempore posset plus exigi; si enim neget f, quia id esset lucrum ex mutuo; propter ipromissionem non repetendā concedunt tamen recentiores g; est enim mutuum, pro uno anno, accipis duo nim lucrum ex contractu innominato, v. g. pro duobus annis, poteris quatuor: do, ut des, & veluti ludus paris peri- at omnes fatentur, tempus venderes, culi: non est igitur novum, transire usūrarium esse.

mutuum in aliūm contractū, ratio- Responderi potest, negando, sequi, ne alicujus superadditi pretio estimabilis. Quare si ego subeo periculum, absolute, concedendo, posse quid mo-

Nnn dera-

deratum plus vel minus ex alio capite, extrinsecum mutuo, & illad subire, non
quod aliquando consequitur ad longius
breviusque tempus; recolendum enim
est id, quod supra per aliam occasionem
dictum est, in diuturniore tempore
majora latere pericula, & onerosiora
esse meani promissionem non repe-
tendi, quam in breviore.^h

10. Tertia ratio exteris fortior est,
quia obligatio non repetendi mutuum
pro aliquo certo tempore, est imbibita
in ipsa natura mutui; qui enim mutuat,
pro aliquo tempore mutuat, atque adeo,
sicuti datio mutui est donatio libe-
ralis, ita necesse est, ut sit id, quod est
de essentia seu natura mutui, hoc est, ut
sit liberalis etiam obligatio dicta non
repetendi pro certo tempore.

11. Responderi potest, sic distin-
guendo: obligatio non repetendi mu-
tuum pro aliquo commido tempore
est imbibita in natura mutui, concedo
antecedens: obligatio non repetendi
pro toto & quocumque tempore, quo
mutuum protrahi potest, est imbibita
in natura mutui, nego ^h antecedens.
Tempus igitur aliquod est imbibitum
in mutuo, at non determinatum, sed
determinandum ex varijs rerum
personarum, temporis circumstantijs;
tempore v.g. penurie, si tu pauper
mutuas modium farinæ, tempus imbi-
bitum huic mutuo, intelligitur una vel
altera hebdomada, & fortasse minus: at
tempore abundantiae, etiam mensis;
quod si sis dives, & mutuatarius sit ru-
sticus inops, erit etiam annus, seu do-
nec triticum ex sua tenui segete is re-
colligat. Quare si mutuas per tempus
aliud, seu longius à prædictis, erit quid

^h Collige ex Digestil. li. 2. de just. tr. 10.
disp. 1. dub. 2. n. 37. & 32. & alibi.

12. Quarta ratio, quia sic mutuum
non differet à precario: precarium e-
nim est, quando rem commodas, ea
lege, ut possis repetere, quandocum-
que volueris: commodatum vero est,
quando rem commodas, ea lege, ut re-
petere non possis, pro eo tempore com-
modati v. g. pro anno, quo commo-
das. Cum ergo mutuum assimiletur
commodato, debet participare de ea
conditione, ut repeti nequeat pro toto
tempore, quo ipsum mutuum durat;
quo pacto differet à precario; secus, non
differet.

13. Responderi primò posset, ne-
gando, secus non differre: differt enim
ex eo, quod precarium est de re ex se
usu non consumptibili, v. g. de veste,
statua, &c. cum mutuum sit de re ex se
usu consumptibili, v. g. de vino, oleo,
pecunia &c. quo pacto satis different,
sine necessitate aliud discrimen excogi-
tandi. Responderi tamen secundò,
posset distinguendo illud (mutuum al-
similatur commodato) mutuum pro-
priè & strictè dictum, ut scilicet in illo
est intrinsecè conjuncta & imbibita ob-
ligatio non repetendi pro aliquo com-
modo tempore, numero præcedente
explicato, assimilatur commodato, con-
cedo: mutuum largè & impropriè di-
ctum, ut scilicet annexum cum obliga-
tione longioris temporis, nego: hoce
nim transit in aliud contractum inno-
minatum, do, ut des, vel potius in ven-
ditionem, per quam vendit quis justo
ac pro-

ac proportionato pretio pericula & li- conferret , quanti si conferret post de- bertatem repetendi rem suam , pro tempeste illo extrinseco.

14. Quinta ratio est Ioannis Delugo: quia, inquit, per restitutionem for- tis jam æquatur totum, quod mutua- tarius debet, ergo si plus requirat mu- tuans, iustè requiret. Antecedens pro- batur, quia tanti valet pecunia post an- num reddita , quantum ante annum mutuo concessa. Confirmatur, quia tanti valet v. g. hæc statua nunc, quanti si vendam post annum, sic de domo, de prædijs &c. Immo tanti æstimatur à Deo Gloria seu beatitudo data nunc, quanti data post annum: patet, quia æqualibus meritis justè nunc defuncto confertur eadem gloria , quæ ijsdem meritis confertur morituro hinc ad an- num, vel annos. Hæc ille.

15. Responderi primò sic potest. Hæc ratio nimis probat , ergo nihil: nam probat, nihil mihi deberi ex locato ; tanti enim valet statua nunc , quando tibi initio anni loco, quanti valebit post annum, quando reddes: & sicut omnes respondent, tunc accipi pretiū, nō pro re locata, sed pro alio , id est, pro usu rei locata, ita ego respondebo, non accipi pretium pro pecunia concessa , sed pro alio, id est, pro libera promissione, eam tam diuturno tempore non repetendi.

16. Responderi posset secundò dire- stè, negando antecedens. Ad probatio- nem, distingo assumptum : tanti va- let pecunia concessa, quanti reddita, ra- tione sui, concedo; ratione annexæ pro- missionis , seu alterius connexi, nego, ut patet ex dictis. Ad confirmationem idem dic. Sanè gloria tanti valet ra- tione sui nunc, si nunc mihi illam Deus

*i Less. l. 2. c. 20. n. 125. I Idem n. 127.
Nnn 2 regu-*

conferret , quanti si conferret post de- cem annos. Sed dic, amice, si tibi illam Deus nunc conferret , & non hinc ad decem annos, quanti faceres eam præ- sentem collationem ? ego, immo & tu, & sanæ mentis quisque pluris facheret, quam inferiora quæque bona, ac vitam ipsam; aliud igitur est æstimatio rei in se, aliud, quoad aliquam circumstan- tiā extrinsecam ipfi rei connexam.

*Quanti valeat promissio non repetendi
mutuum, &c.*

17. Illud denique ante omnia inter- est, hic scire, ecquodnam pretium exi- gere esset congruum , ex hoc titulo? judicio experti omnibus expensis, re- spondebis; sed adhuc urgeo, ecquod- nam est hoc prudentis arbitrium? Bur- sa, ait i Less. determinatur à mercato- ribus ejusmodi pretium singulis an- nis, aliquando sex , aliquando septem, usque ad duodecim, non vero ultra, ex Caroli V. constitutione: additque hanc eamdem lucri taxam posse quemlibet nō mercatorem exigere ex suo mutuo, quia positio eo statuto, fit taxa commu- nis pro omnibus. Audio ; sed idem Lessius hoc non approbat paulo l post, atque, præscindendo à lucro cessante, vel damno emergente, id iustè statui ; multo magis, quia nos querimus uni-

versaliter pro locis , ubi hæc taxa non statuitur. Aliquid ergo nos firmius sta- tuamus, & loquamur de mutuo in pe- cunia, exempli gratia, per annum ; nam pro mutuo olei, frumenti, &c. potest evenire , ut annus non reputetur lon- gum tempus, ut dixi nu. 11. cum contra

regulariter pro mutuo in pecunia longum reputetur tempus unius anni, multo magis duorum, trium. &c.

18. Dici jam posset, pro hoc titulo promissionis non repetendi pecuniam mutuam, pro quolibet anno licet in nostra hæc ætate pecuniosa exigi quinque pro centenario m. Ratio est, quia ejusmodi promissio regulariter tanti videtur aestimari posse à prudentibus; & hujus ratio est, quia pretia rerum ex communi estimatione hominum pendunt: commune autem hominum iudicium nunc videtur esse, ut qui vendit suam libertatem de resumenda sua pecunia per annum, quinque exigat pro centum, cuius rei signum est, quia si cuilibet prudenti dicatur, vel elige nunchabere centum numeratos aureos, vel centum & quinque post annum, eligenter potius centum præsentis, quam multum & quinque futuros, qui ex multis eventibus impediri possunt, ne habeantur. Confirmatur, quia asecutatores in mercium periculis, nec validè excedentibus, nec admodum levibus, si quinque pro centenario sumant, non imprudenter, nec in justè se gerunt, ergo pari modo in casu nostro; cum illa promissio non repetendi trahat semper non vulgarium periculorum, difficultatumque timorem.

m Caram. l. 2. Theol. mor. n. 799.

19. Ex his collige primò, viduæ illallatae §. 3. n. 28. posse concedi quinque pro centum, nempe quia propter bonam fidem judicare possumus, eam celebraturam fuisse contractum hunc promissionis non repetendi &c. Collige secundo, cur mulierculis illis, allatis eodem §. n. 30. negandum sit, quid-

piam lucri percipere, nimirum, quia unus aureus ad rationem quinque pro centum ferè nihil, unum scilicet, vel alterum obolum in anno potuisset ex hoc titulo promissionis parere: & tamen illæ repetebant aliquos Iulios; nec post annum, sed post hebdomadas. Hæc quo ad totam hanc hujus §. 5. difficultatem expendenda sapientiorum stateris obtulisse sufficiat.

§. VI.

An licet, quid supra sortem reportare, ob molestiam privationis sive presentis pecunie.

A Ddunt nonnulli aliud caput accipiendi supra sortem, nempe ratione molestie, quam ex sua absenti pecunia quis percipit, seu ratione parentia consolationis, qua quis frui solet, dum domi & in arca suam pecuniam præsentem habet, quem animi sensum comprobat fortasse avarus ille, dum apud Horatium sic sibi blanditur.

At mihi plando domi dum nummus contemplor in arca.

Et quidem Caramuel a sic habet: di, stinguo molestiam à periculo, vel „ clamno emergente, & à lucro cessante, te: Est verè aliqua recreatio in viden- „ dis rebus pretiosis, cur non & in pos- „ fidendis? pro audienda comædia, vel „ videnda bestia, datur pretium, & ne- „ mo contradicit, cur non pro viden- „ dis vel possidendis optimis auri par- „ tibus? ratione ergo hujus molestie „ à parentia pecuniae subortæ, præcisio „ omni alio periculo, posse quid supra sortem

